

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกับนานาอารยประเทศ ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน ประเทศชาติจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางการศึกษานั้นถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ ทักษะการดำรงชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ ถ้าหากประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นับได้ว่าประเทศเหล่านั้นจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกๆ ด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่แนวโน้มของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การบริหารเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักของความคุ้มค่าสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน ด้วยความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้บริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดไว้ในมาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพขึ้นมากำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นครู และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการตัดสินใจในการบริหาร การศึกษา ตั้งแต่การตั้งเป้าหมายการศึกษา หลักสูตรและการสอน การจัดองค์การ งบประมาณ บุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-8)

วิโรจน์ สารัตนะ (2542 : 7) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารเป็น “นักตัดสินใจ” (Decision Maker) ตั้งแต่การตัดสินใจมุ่งการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในองค์กรอยู่เสมอ เป็นนักแก้ไขปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรค และเผชิญกับสิ่งรบกวนที่ไม่คาดหวัง เป็นผู้จัดสรรทรัพยากร นักเจรจาต่อรอง (สร้อยตระกูล (ดิวนันท์) อรรถมานะ. 2545 : 361-390) พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อบริหารจัดการองค์การสถานศึกษาที่มุ่งบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีเรื่องการตัดสินใจ (Decision Making) เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ตั้งแต่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจูงใจ (Motivating) การควบคุม

(Controlling) กระบวนการของการตัดสินใจจะเริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมาย หรือค้นหา บ่งชี้ ระบุ ตัวของปัญหา จัดอันดับความสำคัญที่ควรจะต้องรับรู้หรือมีความตระหนัก ผู้บริหารต้องทำงาน ภายใต้อำนาจไม่แน่นอน และมักได้ข่าวสารข้อมูลที่คลุมเครือไม่สมบูรณ์ รูปแบบวิธีการ หรือ พฤติกรรมที่จะนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร แบ่งออกได้ 4 แบบ คือ 1) การตัดสินใจ แบบนำเอาประสบการณ์ที่มีอยู่ในความทรงจำมาปรับใช้ 2) แบบความเป็นตัวแทน หรือประเมิน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะเหมารวม หรือประเมินบุคคลโดยกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก 3) แบบยึดเหนี่ยวได้ 4) แบบการปรับปรุง จะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่มีมาในอดีต (สมยศ นาวิการ. 2545 : 91-95) การตัดสินใจยังมีความสำคัญมากเท่าไร ผู้บริหารยังต้องจัดสรรเวลา เพื่อพิจารณาทางเลือก ของการตัดสินใจมากขึ้นเท่านั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการตัดสินใจ คือคุณภาพของการ ตัดสินใจ ปัจจัยอย่างที่สองที่มีความสำคัญ คือ การยอมรับการตัดสินใจ ส่วนใหญ่แล้วผู้บริหาร ไม่ได้ตัดสินใจโดยลำพัง พวกเขาจะปรึกษากับบุคคลอื่นๆ เพื่อหาข้อมูล หรือความคิดเห็นก่อนที่จะ มีการตัดสินใจอยู่เสมอ สำหรับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร มี 4 แบบ คือ 1) การสั่งการ 2) ปรึกษาหารือ 3) การมีส่วนร่วม 4) การมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ วิคเตอร์และฟิลลิป (Victor and Philip. 1973 : 124) ได้เสนอรูปแบบการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้บริหารไว้ 5 รูปแบบ คือ รูปแบบ ก. การตัดสินใจโดยผู้บริหารคนเดียว รูปแบบ ข. การตัดสินใจโดยผู้บริหารคนเดียว ในภายหลังที่ได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้องได้การบังคับมาแล้ว รูปแบบ ค. ให้ผู้เกี่ยวข้อง บังคับบัญชามีส่วนร่วมพิจารณาปัญหาโดยการปรึกษาทีละคนแล้วผู้บริหารตัดสินใจ รูปแบบ จ. ให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจ ผู้บริหารจะรับการตัดสินใจ และนำไปปฏิบัติโดยให้กลุ่มรับผิดชอบและสนับสนุนเต็มที่ การตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดหลัก คุณภาพ และการยอมรับ ผู้บริหารควรเลือกใช้รูปแบบการตัดสินใจแก้ปัญหาในแต่ละรูปแบบ ให้เหมาะสม (ชร สุนทรบุษ. 2551 : 373) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเผชิญกับปัญหาและต้องมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา บางครั้งที่จะต้องตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำหรือปฏิบัติ เป็นประจำอยู่แล้ว ในบางครั้งเรื่องที่ตัดสินใจก็ยุ่งยากสลับซับซ้อน ก่อนที่จะตัดสินใจ ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ว่าปัญหานั้นคืออะไร มีสาเหตุจากอะไร มีผลกระทบตามมากน้อยเพียงใด ตลอดจนคิดหาวิธีการแก้ไข หรือจัดการกับปัญหานั้น ปัญหาที่ตัดสินใจ บางอย่างอาจมีทางเลือกที่จะตัดสินใจหลายทางเลือก และแต่ละทางเลือกก็มีข้อแตกต่างกันออกไป การตัดสินใจกับผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นงานประจำในความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหาร สถานศึกษา ดังนั้น ผู้ตัดสินใจต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการของการตัดสินใจ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมสนับสนุนประสานภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามโครงการพระราชดำรินในพื้นที่ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา วิจัย พัฒนา และปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การปฏิบัติราชการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ มีการมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ/เขต ปฏิบัติราชการแทน ปกครอง บังคับบัญชาพนักงานราชการ ลูกจ้าง พิจารณาการลาของลูกจ้าง การอนุญาต ใ้ช้รถยนต์ส่วนบุคคล ดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุ การอนุมัติโครงการ อนุญาตไปราชการ อนุมัติปฏิบัติงานนอกเวลา รวมทั้งดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนโยบายจุดเน้นต่าง ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 54)

จากภารกิจงานที่ได้รับมอบหมาย ตามบทบาทหน้าที่และขอบเขตภารกิจของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการประเภทต่างๆ และการกำกับดูแลบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีความจำเป็นต้องมีการวินิจฉัย สั่งการ มอบหมาย ประสานงานอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการตัดสินใจบริหารสถานศึกษา รูปแบบการตัดสินใจและพฤติกรรมการตัดสินใจจึงมีความสำคัญในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักการศึกษาหลายท่านได้มีการศึกษาและได้กล่าวถึงรูปแบบการตัดสินใจทุกรูปแบบการตัดสินใจล้วนมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาก็คือรูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผลของ แมสซีและดักลาส (Massie and Douglas, 1981 : 171) การตัดสินใจแบบมีเหตุผลเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลหรือเรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาผู้ที่ตัดสินใจต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น วินิจฉัย และระบุปัญหา มีการสร้างทางเลือกของการแก้ไขปัญหา มีการประเมินทางเลือกเหล่านั้น และเลือกทางเลือกเหล่านั้น ยอมรับนำทางเลือกที่เลือกไปสู่การปฏิบัติ การตัดสินใจแบบมีเหตุผลก่อให้เกิดผลการตัดสินใจที่ดี เนื่องจากมีข้อมูลสารสนเทศประกอบอย่างเพียงพอ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542 : 46) รูปแบบการตัดสินใจทางการบริหาร (The Administrative Model) ของไซมอน (Simon, 1977 : 92) เป็นคนแรกที่เสนอรูปแบบการตัดสินใจทางการบริหารที่เน้นกลยุทธ์แห่งความพึงพอใจเพื่อหาทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มากกว่าทางเลือกที่จะให้ประโยชน์สูงสุด ผู้ตัดสินใจมีความตระหนักและระบุปัญหาที่จะตัดสินใจ วิเคราะห์ความยุ่งยากในสถานการณ์ที่จำเป็นวางแผน กำหนดเกณฑ์เพื่อจะแก้ไขปัญหา พัฒนารูปแบบวิธีการหรือกลยุทธ์ของการดำเนินงาน

มีการวางแผนปฏิบัติเมื่อมีการตัดสินใจแล้ว (การดี อนันต์นาวิ. 2551 : 167) รูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป (The Incremental Model) ของลินด์บลอม (Lindblom. 1959 : 152) ได้เสนอรูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะเป็นรูปแบบการตัดสินใจรูปแบบเดียวที่มีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ เมื่อมีสาเหตุของการตัดสินใจที่หลากหลาย สับสน ไม่มีความแน่นอน ขัดแย้งสูงมีกระบวนการดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์และทางเลือกที่จะเกิดขึ้นพร้อมกัน จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้แนวการวิเคราะห์ วิธีการ จุดมุ่งหมาย มีจำนวนทางเลือกและผลที่ได้ลดลงมาก เหลือเฉพาะการพิจารณาทางเลือกที่สอดคล้องกับสภาพงานที่เป็นอยู่ การตัดสินใจที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ตัดสินใจเห็นพ้องต้องกันโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ มีการวิเคราะห์ข้อจำกัดอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับทางเลือกที่เหมาะสม เป็นวิธีการใช้การเปรียบเทียบกับทางเลือกที่เป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้ (การดี อนันต์นาวิ. 2551 : 168) รูปแบบการตัดสินใจแบบผสมผสาน (The Mixed Scanning Model) ของเอตไซโอนี (Etzioni. 1968 : 122-126) หลักการของรูปแบบการตัดสินใจ คือการก้าวไปข้างหน้า หากไม่แน่ใจที่จะต้องตัดสินใจควรยืดเวลาการตัดสินใจออกไปเพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือแยกส่วนตัดสินใจไว้ก่อนหรือลองทำดูก่อน หรืออาจตัดสินใจที่ตรงข้ามไว้บ้าง ถ้าหากการตัดสินใจในครั้งแรกได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ (ชร สุนทรยุทธ. 2551 : 196) รูปแบบการตัดสินใจแบบถังขยะ (The Garbage Can Model) ของโคเฮน (Cohen. 1990 : 217) ได้เสนอแนวคิดเพื่อช่วยในองค์การที่สับสน วุ่นวาย ขาดระเบียบ และขาดความชัดเจนในเรื่องที่ต้องตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจอาจไม่ทราบว่าอะไรเกิดขึ้นในองค์การที่ต้องตัดสินใจจนกว่าปัญหาจะไปพ้องกันกับประสบการณ์ ที่ผู้ตัดสินใจมีมาก่อน หากการตัดสินใจของผู้บริหารสอดคล้องกับปัญหาขององค์การปัญหานั้น ๆ ก็จะหมดไป รูปแบบการตัดสินใจแบบถังขยะมีลักษณะสำคัญ คือ จุดประสงค์ขององค์การเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่มีใครกำหนดมาก่อน วิธีการและเป้าหมายมีความเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์การตัดสินใจที่ดีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อปัญหาสอดคล้องกับวิธีการแก้ไข การตัดสินใจต้องคำนึงถึงเปลี่ยนแปลงมากกว่าความสมเหตุสมผล ผู้บริหารจะต้องปรับแก้สถานการณ์ปัญหาผู้มีส่วนร่วมและโอกาสให้มีความสัมพันธ์กัน (ชร สุนทรยุทธ. 2551 : 396)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และจังหวัดตราด ว่าผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจเป็นไปใน

ลักษณะใด รูปแบบการตัดสินใจ มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันหรือไม่ ผลการวิจัยจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร สถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 831 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร ปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608-609) และใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตามจังหวัดได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน บุคลากรปฏิบัติงานในสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 220 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น แบ่งเป็นดังนี้

1.1 สถานภาพในการปฏิบัติงาน

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.2 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2.1 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก

1.2.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย

1.3 ขนาดของสถานศึกษา

1.3.1 ขนาดเล็ก

1.3.2 ขนาดกลาง

1.3.3 ขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 รูปแบบการตัดสินใจ ได้แก่

2.1 การตัดสินใจแบบมีเหตุผล

2.2 การตัดสินใจทางการบริหาร

2.3 การตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป

2.4 การตัดสินใจแบบผสมผสาน

2.5 การตัดสินใจแบบถึงขยะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการตัดสินใจ หมายถึง รูปแบบ วิธีการ การตัดสินใจของผู้บริหาร
สถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ
สถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

3. บุคลากร กศน. หมายถึง ข้าราชการ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

4. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ของการดำรงตำแหน่งในศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

5.1 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ราชการในศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เท่ากับหรือมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

5.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ราชการในศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เท่ากับหรือน้อยกว่า 10 ปีลงมา

6. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง เกณฑ์ในการกำหนดขนาดของศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยใช้จำนวนของตำบลเป็นเกณฑ์กำหนดขนาดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ

6.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่มีจำนวนของตำบล 4 ตำบลลงมา

6.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่มีจำนวนของตำบล 5-10 ตำบล

6.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่มีจำนวนตำบล 11 ตำบลขึ้นไป

7. รูปแบบการตัดสินใจ หมายถึง ต้นแบบ ตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางที่จะบอกว่าการแก้ไขปัญหาอันจะสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งคาดหวังว่าเป็นทางที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงพอใจ แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบการตัดสินใจ คือ

7.1 การตัดสินใจแบบมีเหตุผล หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก โดยมีการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่มีอยู่จริง คัดแยกข้อมูล วิเคราะห์ความสมบูรณ์ของข้อมูล ค้นหาทางเลือก กำหนดจุดมุ่งหมาย ประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

7.2 การตัดสินใจทางบริหาร หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การตัดสินใจเป็นขั้นตอน โดยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน วิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ภายหลังจากการตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจโดยนำข้อจำกัดต่าง ๆ มาเป็นกรอบและเกณฑ์ในการค้นหาทางเลือกการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน

7.3 การตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ใช้การตัดสินใจโดยค่อยๆ ค้นหาทางเลือกที่เป็นไปได้จากเงื่อนไขและปัญหาที่เกิดขึ้น จัดความสำคัญของปัญหา กำหนดทางเลือกมากหนึ่ทางเลือก วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้ม และดำเนินการเลือกทางเลือกของการตัดสินใจ แบบที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

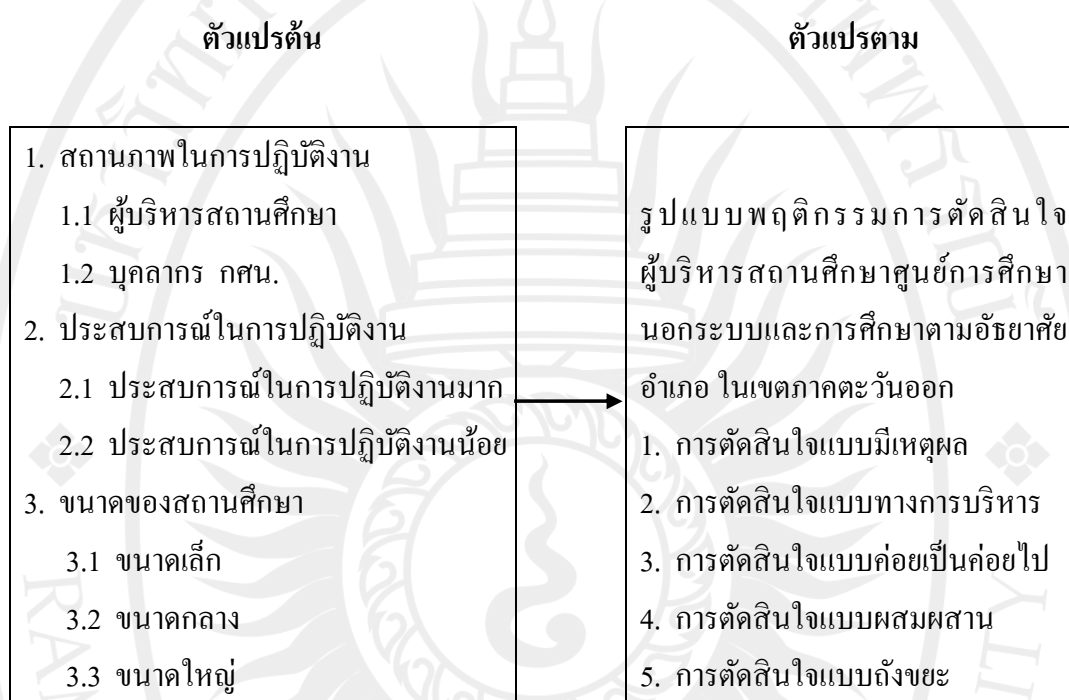
7.4 การตัดสินใจแบบผสมผสาน หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่งขึ้นไป ทั้งด้านกรอบนโยบายและขององค์การ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น แนวคิดทฤษฎี ประสบการณ์ องค์กรความรู้ รวมทั้งพร้อมขยายเวลาในการตัดสินใจและทางเลือกการตัดสินใจที่ตรงข้าม

7.5 การตัดสินใจแบบถึงขยะ หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สามารถตัดสินใจบนปัญหาที่สับสนและไม่ชัดเจนการตัดสินใจโดยการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานทุกคน ให้ความสนใจต่อปัญหาและร่วมตัดสินใจ แม้เป็นที่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์การ ปัญหาที่ซับซ้อนไม่เป็นระบบ ทั้งนี้ผู้บริหารมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน ค้นหาแนวทางที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาและนำกรอบรูปแบบการตัดสินใจ 5 รูปแบบ คือ การตัดสินใจแบบมีเหตุผล (The Rational Model) ของแมสซี และดักลาส (Massie and Douglas, 1981 : 171) การตัดสินใจทางการบริหาร (The Administrative Model) ของไซมอน (Simon, 1977 : 92) การตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป (The Incremental Model) ของลินด์บลอม (Lindblom, 1959 : 152) การตัดสินใจแบบผสมผสาน (The Mixed Scanning Model) ของเอตไซโอนี (Etzioni, 1968 : 122-126) การตัดสินใจแบบถึงขยะ

(The Garbage Can Model) ของโคเฮน (Cohen, 1990 : 56) ผู้วิจัยได้นำ ตัวแปร สถานภาพ ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา เป็นตัวแปรต้น มาใช้ ในการศึกษาค้นคว้า ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. รูปแบบพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง ตามแนวความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขต ภาคตะวันออกเฉียง
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีรูปแบบ พฤติกรรม การตัดสินใจแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง ที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีรูปแบบพฤติกรรม การตัดสินใจ แตกต่างกัน